

ПАВЛЕНКО Л. М.,
аспірант кафедри кримінального права
та кримінології
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
(Одеський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 343.2

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.8>

ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 263-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті досліджено характерні риси об'єктивних ознак злочину, передбаченого ст. 263-1 Кримінального кодексу України. На основі аналізу норм статті та законодавства і літератури показані найбільш проблемні ознаки об'єктивних ознак злочину, основні перспективи вдосконалення чинного законодавства щодо кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, переробку чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікацію, незаконне вилучення або зміну її маркування, незаконне виготовлення боєприпасів, вибухові речовини або вибухових пристроїв.

Характеристика об'єктивних ознак злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України вказує на значну кількість правових прогалин, конфліктів і невідповідностей. Зокрема, однорідність правопорушень, передбачених досліджуваною статтею та статтею 263 Кримінального кодексу України, потребує більш чіткого розмежування, оскільки в деяких випадках відповідальність може настати як за ст. 263, так і відповідно до ст. 263-1. Існує об'єктивна необхідність уточнення термінів норм статті, зокрема щодо використання термінів «незаконність», «фальсифікація», «виробництво», «переробка», які в деяких випадках ідентифікуються, і в інших випадках використовуються як значення абсолютно різних дій. Важливі також такі фактичні аспекти, як відсутність у ст. 263-1 такої категорії, як холодна зброя, що також створює правові прогалини, оскільки ст. 263 КК включає її до свого переліку як предмет злочину.

Ми вважаємо наявність різниці між видами зброї (гладкоствольна мисливська) та видами боєприпасів (мисливські, як для гладкоствольної, так і нарізної, а також спортивної), якими є норми ст. 263-1. Інші ознаки об'єктивних ознак злочину за ст. 263-1 КК України вимагають науково обґрунтованих рекомендацій щодо розробки кримінально-правових норм відповідальності за досліджувані злочини.

Ключові слова: *вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини, кримінально-правова відповідальність, незаконне виготовлення.*

Pavlenko L. N. Description of the objective signs of a crime under art. 263-1 of the criminal code of Ukraine

The article studies the characteristic features of the objective signs of a crime under Art. 263-1 of the Criminal Code of Ukraine. Based on an analysis of the norms of the article and legislation and literature, the most problematic features of the objective signs of a crime are shown, the main prospects for improving the current legislation regarding criminal liability for the illegal manufacture, processing or repair of firearms

or falsification, illegal removal or alteration of its marking or illegal manufacture of ammunition are identified. explosives or explosive devices.

The characteristic of objective signs of a crime under Art. 263-1 of the Criminal Code of Ukraine indicates a significant number of legal gaps, conflicts and inconsistencies. In particular, the homogeneity of the offenses provided for by the investigated article and article 263 of the Criminal Code of Ukraine requires a clearer distinction, since in some cases liability can occur as under Art. 263, and according to Art. 263-1. There is an objective need to clarify the terms of the article's norms, in particular regarding the use of the terms "illegality", "falsification", "manufacturing", "processing", which in some cases are identified, and in other cases are used as the meaning of completely different actions. Important and such factual aspects as the absence of Art. 263-1 of such a category as edged weapons also creates a legal gap, since Art. 263 of the Criminal Code includes in its list of the subject of crime.

We consider the existence of a difference between the types of weapons (smooth-bore hunting) and the types of ammunition (hunting, both smooth-bore and rifled, as well as sports), which the norms of Art. 263-1. Other features of the objective signs of a crime under Art. 263-1 of the Criminal Code of Ukraine require scientifically based recommendations for the development of criminal law standards for liability for the crimes under investigation.

Key words: *firearms, ammunition, explosives, criminal liability, illegal manufacture.*

Вступ. Сучасні об'єктивні реалії суспільного розвитку зумовлюють потребу у регулярному реформуванні та оновленні законодавства, що не обходить і кримінально-правові норми, диспозиції яких повинні трансформуватися з урахуванням тенденцій і динаміки злочинних проявів. Особливої актуальності ця проблематика набуває у період із 2014 р., коли в Україні внаслідок суспільних зрушень з'явилися осередки, де спостерігається надмірна концентрація зброї, вибухових речовин та інших предметів, що несуть суспільну небезпеку, що стало новим викликом для законодавця. Зокрема, проблеми незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями засвідчили неефективне регулювання щодо встановлення відповідальності. Порівняно невелика судово практика, наявність очевидних законодавчих прогалин, проблематичне застосування підзаконних актів для більш точної кваліфікації даних протиправних дій зумовлюють потребу у ґрунтовних і системних наукових дослідженнях, зокрема у дослідженнях об'єктивних ознак злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України, котрі з'явилися у кримінальному законодавстві відносно нещодавно (2012 рік).

Постановка завдання. Метою статті є дослідження характерних особливостей об'єктивних ознак злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України. Завданням статті виступає виокремлення найбільш проблемних особливостей об'єктивних ознак досліджуваного злочину, з'ясування позицій вчених щодо дискусійних аспектів структурних компонентів об'єктивних ознак і визначення основних перспектив удосконалення чинного законодавства, що стосується кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, переробку чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікацію, незаконне видалення чи зміну її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв.

У сучасних дослідженнях вчених зі сфери кримінального права характерні особливості об'єктивних ознак злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України, представлені у окремих дослідженнях, здебільшого присвячених розмежуванню складів злочину. У роботах таких вчених, як В.В. Голубош, І.П. Катеринчук, О.О. Книженко, В.О. Меркулова здійснено аналіз досліджуваних норм у контексті порівняння із однорідними складами злочину і показано відповідні дискусійні неузгодженості. Більш акцентовано об'єктивні ознаки злочину, передбаченого ст. 263-1 КК, розглянуті у роботах Н.В. Бондаревої, Г.С. Крайника, М.А. Рубашенко,

С.Д. Шапченко, де зосереджено увагу на окремих елементах об'єктивної сторони, їх властивостях, кваліфікаційних ознаках тощо. Проте аналіз доступних джерел і літератури надає підстави стверджувати, що визначена наукова проблематика не отримувала належної усе-сторонньої дослідницької уваги і потребує комплексного аналізу.

Результати дослідження. Доктринальні характеристики досліджень злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України засвідчують той факт, що аналіз цієї проблематики базується переважно на розмежувальних характеристиках, враховуючи відносну новизну кримінальної відповідальності за вказаний злочин, що з'явилася у КК України у 2012 р. Наразі очевидно є стадія концептуалізації проблеми характеристик об'єктивної сторони, про що справедливо зазначають вчені, зокрема І.П. Катеринчук і В.О. Меркулова наголошують, що повнота та ефективність регулювання сфери, яка поставлена під охорону кримінально-правового захисту ст. 263-1 КК, взаємопов'язана із проблемами більш чіткого визначення предмету злочину, ознаками об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого цією нормою, розкриттям сутності та змісту поняття «незаконне», яке використовується як у назві, так і у змісті ч. 1 ст. 263-1 КК [1, с. 30].

Сам термін «незаконне» достатньо однозначно тлумачиться у п. 13 Постанові Пленуму ВСУ № 3 від 26 квітня 2002 р. [2] (далі – ППВСУ № 3), де під незаконним виготовленням холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв потрібно розуміти умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії по їх створенню чи переробленню, внаслідок чого вони набувають відповідних характерних властивостей. Такими діями, зокрема, є перероблення ракетниці, стартowego, будівельного, газового пістолета, інших пристроїв, пристосованих для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, у зброю, придатну до стрільби, або мисливської (у т. ч. гладкоствольної) рушниці – в обріз, виготовлення вибухових речовин, вибухових пристроїв чи боєприпасів з використанням будь-яких компонентів, які самі по собі не є вибуховою, але внаслідок цих дій набувають здатності до вибуху, тощо.

Варто погодитися із М.А. Рубашенко у тому, що бланкетність цього формулювання є подвійною в тому сенсі, що певна конкретизація іншими нормативними актами стосується відразу двох об'єктивних ознак складу злочину. Перша ознака – це предмет злочину. У КК визначено лише загальний зміст цієї ознаки словами «вогнепальна зброя», «бойові припаси», «вибухові речовини чи вибухові пристрої», однак позаяк КК не визначає поняття вогнепальної зброї та інших понять, тому й зміст цієї ознаки і відповідь на питання, які предмети належать до вогнепальної зброї та інших, конкретизується (знаходить свій конкретний зміст) у спеціальних нормативних актах. Друга ознака – суспільно небезпечне діяння. Загальний зміст цієї ознаки визначено словами «без передбаченого законом дозволу». Конкретний зміст цієї ознаки, що стосується відсутності дозволу, наповнюється іншими нормативними актами, які, крім того, мають бути законами (чи принаймні ґрунтуватися на законі) [3, с. 13].

Отже, вважаємо за доцільне констатувати той факт, що формулювання «незаконне» є недостатньо визначеним і по суті характеризує відсутність відповідного кримінально-правового регулювання. Звернення у вказаній вище Постанові ВСУ до терміна «без передбаченого законом дозволу» говорить про наявність підзаконних нормативно-правових актів, котрі, внаслідок своєї специфічної юридичної властивості, не встановлюють кримінальну відповідальність за порушення їх норм.

Дана правова невизначеність викликала дискусію у сфері кримінально-правової застосовчої практики відносно злочинів, відповідальність за які передбачена ст. 263 та 263-1 КК України.

Зокрема, О. Книженко справедливо зазначає, що з появою в КК України ст. 263-1 перед правозастосувачем постала потреба у відмежуванні злочинів, відповідальність за які передбачена ст. 263 та 263-1 КК України, оскільки в обох нормах ідеться про незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами. Нагадаємо, що відрізняються вказані злочини за предметом та проявом об'єктивної сторони. До кола предметів,

зазначених у ст. 263 КК України, належать вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої (ч. 1 ст. 263 КК України), холодна зброя (ч. 2 ст. 263 КК України). Предметом складу злочину, ознаки якого вказано у ст. 263-1 КК України, на відміну від попереднього злочину, може бути і гладкоствольна мисливська зброя. Про холодну ж зброю у ст. 263-1 КК України не йдеться [4, с. 70].

Таким чином, із появою 2012 р. в КК України ст. 263-1 у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та вибухонебезпечними матеріалами» було криміналізовано незаконне виготовлення та ремонт гладкоствольної мисливської зброї. Це сталося через видалення з диспозиції ч. 1 ст. 263 КК України слів «виготовлення, ремонт», передбачення цих слів у диспозиції ч. 1 ст. 263-1 КК України та визнання предметом цього злочину будь-якого виду вогнепальної зброї, у тому числі й гладкоствольної мисливської. Нині склалася така ситуація, за якої не визнаються злочинними дії, що пов'язані із незаконним зберіганням, носінням, придбанням, передачею чи збутом гладкоствольної мисливської зброї, проте, зокрема, її ремонт чи переробку визнано злочинними діями [4, с. 71].

За конструкцією об'єктивної сторони, склади злочинів, передбачених ст. 263 та 263-1 КК належать до формальних складів. Варто зазначити, що злочини, передбачені ст. 263 та 263-1 ККУ мають спільні предмети злочинів: вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської у ст. 263), бойові припаси (ст.ст. 263, 263-1), вибухові речовини, вибухові пристрої (ст. 263, 263-1). Що стосується холодної зброї, то законодавцем у статті 263-1 ККУ не встановлено відповідальність за дії, пов'язані з її незаконним виготовленням, переробкою, ремонтом. Натомість об'єктивна сторона ч. 2 ст. 263 ККУ (носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу) частково поєднує у собі альтернативні суспільно-небезпечні діяння, передбачені для вогнепальної зброї у ч. 1 ст. 263 та ч. 1 ст. 263-1 ККУ [5].

Визначаючи характеристики об'єкта злочинів проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, слід взяти до уваги особливості, висловлені В.О. Голубошем, який обґрунтував, що родовим об'єктом злочинів аналізованого виду пропонується вважати суспільні відносини, що спрямовані на гарантування безпеки у сфері поводження з джерелами підвищеної небезпеки (зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями). Основним безпосереднім об'єктом потрібно вважати безпеку невизначеного кола осіб від несанкціонованого доступу та обігу до зазначених предметів і дотримання встановлених правил зберігання зброї або бойових припасів. Додатковим обов'язковим чи додатковим факультативним об'єктом злочинів аналізованої групи постають життя, здоров'я людей, відносини власності, довілля, безпека виробництва, нормальне функціонування правоохоронних органів, порядок управління у сфері поводження зі зброєю, боеприпасами і вибуховими речовинами [6, с. 188].

Виходячи з положень п. 3 ПВСУ № 3, основною характерною ознакою предметів вказаного злочину є їх призначення – ураження живої цілі, знищення чи пошкодження оточуючого середовища. Вони можуть бути як саморобними, так і виготовленими промисловим способом. Предмети злочину, передбаченого ст. 263-1 КК, перераховані в диспозиції частини першої даної статті. Такими предметами, за класифікацією С.Д. Шапченко, є:

- а) вогнепальна зброя;
- б) бойові припаси;
- в) вибухові речовини;
- г) вибухові пристрої [7, с. 186].

Вогнепальною вважається зброя, у якій снаряд (куля, шрот тощо) приводиться в рух миттєвим звільненням хімічної енергії заряду (пороху або іншої пальної суміші). Відповідно до п. 8.2 Інструкції «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за

своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів» затвердженої Наказом МВС України № 622 від 21 серпня 1998 р. [8] (далі – Інструкція), вогнепальна зброя – це усі види бойової, спортивної, нарізної мисливської зброї як серійно виготовленої, так і саморобної чи переробленої, для проведення пострілу з якої використовується сила тиску газів, що утворюється при згоранні вибухової речовини (пороху або інших спеціальних горючих сумішей). Зокрема, до вогнепальної зброї належать пістолети, револьвери, гвинтівки, карабіни, автомати, кулемети, мисливські карабіни, комбіновані рушниці, що мають нарівні з гладкими і нарізні стволи [2, с. 2–9; 8].

Відтак, виготовлення, переробка чи ремонт будь-якої вогнепальної зброї, виготовлення бойових припасів є незаконними. А отже, незаконними є виготовлення, переробка, ремонт гладкоствольної мисливської зброї, виготовлення до неї бойових припасів. Такий підхід свідчить про значно суворіший підхід до оцінки відповідних дій із боку осіб, які є мисливцями, використовують мисливську зброю та бойові припаси до неї, можуть бути суб'єктами їх виготовлення, перероблення та ремонту. Тож безумовним є те, що в такому разі має місце порушення системного зв'язку щодо співвідношення за змістом, сутністю, розмежуванням сфери дії між ст. 263 та 263-1 КК. Суперечливість між цими нормами має бути усунена [1, с. 32].

Оскільки ст. 263-1 КК, на відміну від ст. 263 КК, не передбачає застереження, відповідно до якого гладкоствольна мисливська зброя виключалася з предметів цього злочину, абсолютно правомірно відносити до предмету злочину, передбаченого ст. 263-1 КК, також і гладкоствольну мисливську зброю, до якої, відповідно, належать гладкоствольна рушниці, гладкоствольні рушниці зі свердловиною «парадокс» з нарізами 100-140 мм на початку або у кінці ствола, мисливські рушниці з свердловиною «сюпра», комбіновані рушниці та мисливські малокаліберні гвинтівки (п. 8.8 Інструкції). Враховуючи те, що внесені зміни не торкнулися інших предметів злочину, для визначення бойових припасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв допустимим є використання відповідних положень Закону України «Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють і виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії» від 21 вересня 2000 р., Закону України «Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення» від 23 грудня 2004 р. № 2288-ІУ, Інструкції, постанови ПВСУ № 3 тощо [7, с. 186].

Отже, на наш погляд, у нормах ст. 263-1 відбулося ототожнення двох нерівнозначних за своїми функціональними властивостями предметів злочину – нарізної та гладкоствольної стрілецької зброї, що потребує відповідної корекції.

Проте, якщо прийняти рішення щодо доповнення відповідною приміткою лише ст. 263-1 КК, суперечливість між зазначеними нормами не зникне, оскільки відтепер існуватиме різниця між видами зброї (гладкоствольна мисливська) та видами бойових припасів (мисливська, а отже як гладкоствольна, так і нарізна та спортивна). Тому підтримуємо позицію І.П. Катеринчука у тому, що є об'єктивна потреба у розміщенні даного виключення змістом «крім мисливської та спортивної зброї та боєприпасів до неї» безпосередньо у змісті основного складу злочину двох статей як в ч. 1 ст. 263 КК, так і в ч. 1 ст. 263-1 КК [1, с. 33].

Об'єктивна сторона основного складу злочину, передбаченого ст. 263-1 КК, включає в себе вчинення таких дій щодо вказаних предметів: 1) виготовлення; 2) переробка (лише щодо вогнепальної зброї); 3) ремонт (лише щодо вогнепальної зброї). Перелічені дії утворюють склад злочину, передбаченого ст. 263-1 КК, у випадках, коли вони є незаконними, тобто вчиненими без відповідного дозволу. У ч. 1 ст. 263-1 КК встановлюється кримінальна відповідальність за незаконну переробку вогнепальної зброї. Крім того, гладкоствольна мисливська зброя, як різновид вогнепальної зброї, стає предметом усіх інших перерахованих в ч. 1 ст. 263-1 КК дій, тим самим відбувається криміналізація таких різновидів дій, як: «незаконне виготовлення гладкоствольної мисливської зброї», «незаконна переробка гладкоствольної мисливської зброї», «незаконний ремонт гладкоствольної мисливської зброї» [7, с. 187].

У Великій українській юридичній енциклопедії під переробкою зброї розуміється перетворювання, змінювання тих чи інших предметів шляхом надання їм властивостей вогнепальної зброї [9, с. 557]. Як вказано у Словнику української мови, термін «переробляти» має кілька значень: а) піддавати обробці; б) піддаючи обробці, перетворювати на що-небудь, виготовляти щось із якогось матеріалу, сировини; в) перетворювати на що-небудь; г) робити з чого-небудь щось інше; д) надавати чому-небудь нового, зміненого вигляду; е) перетворювати, змінювати що-небудь; є) робити заново, по-іншому, виправляючи, змінюючи що-небудь [10, с. 268]. Тому для припинення ототожнення понять «виготовлення» і «переробка» необхідно внести зміни до положень ППВСУ № 3, розтлумачуючи поняття переробки зброї як зміну вже властивих предмету ознак та характеристик, їх посилення, удосконалення чи збільшення [11]. Щодо таких форм об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 263-1 КК, як фальсифікація вогнепальної зброї (ч. 1 ст. 263-1), незаконне видалення маркування вогнепальної зброї (ч. 1 ст. 263-1), незаконна зміна маркування вогнепальної зброї (ч. 1 ст. 263-1), слід вказати таке. Говорячи про внесення змін до ст. 263-1 в редакції закону № 5064-VI від 5 липня 2012 р., спеціалісти Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України звернули увагу, що словосполучення «фальсифікації маркування вогнепальної зброї» є досить складним для розуміння, фактично неможливо зрозуміти, що мається на увазі під ним. Якщо йдеться про нанесення замість одного маркування іншого (неправильного), то ці дії охоплюються терміном «зміна маркування», що, до речі, охоплює і випадки зміни частини маркування. З огляду на вищевикладене, сенс застосування у тексті статті слова «фальсифікація» є незрозумілим [12; 13]. На підтвердження наведеного звернемося до юридичної літератури. Зі змісту Юридичної енциклопедії випливає, що термін «фальсифікація» походить від іноземних слів, які в перекладі означають «підробка, спотворення, підробляти, фальшивий». Фальсифікація – це дія, яка виражається в умисному спотворенні, викривленні, перекрученні, підтасовці або завідомо неправильному тлумаченні, висвітленні тих чи інших явищ, подій, фактів [14, с. 249]. Відповідно до 17-го тому Великої української юридичної енциклопедії «Кримінальне право», під фальсифікованими засобами (в контексті кримінальної відповідальності за фальсифікацію лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів) слід розуміти засоби, які умисно промарковані неідентично встановленим вимогам, чи засоби, умисно підроблені в інший спосіб і не відповідають встановленим вимогам. У науковій літературі теж ототожнюється фальсифікація, незаконне видалення чи зміна маркування вогнепальної зброї. Отже, варто підтримати В.В. Голубоша у тому, що термін «зміна маркування» охоплює термін «фальсифікація». Тому необхідно виключити останній із вказаних термінів зі змісту ст. 263-1 КК, вилучивши в назві ст. 263-1 КК і ч. 1 названої статті слово «фальсифікація» [11, с. 23].

Зміст досліджуваного злочину, викладений у ст. 263-1 КК, засвідчує наявність певної низки колізій і неузгодженостей із іншими чинними нормами КК. Вчені звертають увагу на той факт, що діяння, яке складає зміст об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 263-1 ККУ, зокрема незаконне виготовлення вогнепальної зброї, по своїй суті вже передбачає порушення кримінально-правової заборони, що міститься у ст. 263 ККУ. Тобто складатиметься ситуація, відповідно до якої особа, вчинюючи одне діяння, порушує одночасно дві кримінально-правові норми. Наприклад, особа незаконно виготовила вогнепальну зброю, тим самим, вчинивши її зберігання без передбаченого законом дозволу. Зберігання виявляється у володінні незалежно від його тривалості відповідними предметами, що знаходяться не при самій особі, а у вибраному нею для цього місці [5].

Висновки. Таким чином, виходячи з вищенаведеного, слід зазначити, що характеристика об'єктивних ознак злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України засвідчує значну чисельність правових прогалин, колізій і неузгодженостей. Зокрема, однорідність правопорушень, передбачених досліджуваною статтею та статтею 263 КК України потребує більш чіткого розмежування, оскільки у деяких випадках відповідальність може наступати як за ст. 263, так і за ст. 263-1. Існує об'єктивна потреба в уточненні термінологічного інструментарію норм статті, зокрема щодо вживання термінів «незаконність», «фальсифікація»,

«виготовлення», «переробка» тощо, які у окремих випадках ототожнюються, а у інших випадках застосовуються як значення зовсім інших дій. Варто також звернути увагу і на такі фактичні аспекти, як відсутність у ст. 263-1 такої категорії, як холодна зброя, що також створює правову прогалину, оскільки ст. 263 КК включає у її перелік предмету злочину. Однією із суттєвих неузгодженостей вважаємо наявність різниці між видами зброї (гладкоствольна мисливська) та видами бойових припасів (мисливська, водночас як гладкоствольна, так і нарізна, а також спортивна), яку встановлюють норми ст. 263-1. Отже, схарактеризовані та інші особливості об'єктивних ознак злочину, передбаченого ст. 263-1 КК України потребують науково обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за досліджувані злочини. Перспективою подальших досліджень вважаємо залучення закордонного досвіду щодо врегулювання цих суспільних відносин, компаративних підходів з урахуванням судової практики.

Список використаних джерел:

1. Катеринчук І.П., Меркулова В.О. Незаконний обіг зброї, бойових припасів або вибухових речовин: напрями реформування кримінального законодавства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 3. С. 29–34.
2. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами № 3 від 26 квітня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.
3. Рубашенко М.А. Чи є правомірним кримінальне переслідування за незаконне поводження зі зброєю? *Юридичний вісник України*. 2018. № 37 (1210). С. 13.
4. Книженко О. Кваліфікація злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, бойових припасів чи вибухових речовин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 70–74.
5. Крайник Г.С., Бондарева Н.В. Проблема доцільності виокремлення статей 263-1 та 270-1 у Кримінальному кодексі України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2019. № 8. URL: www.inter-nauka.com/en/issues/?author=5733.
6. Голубош В.В. До питання про об'єкт злочинів проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*: матеріали XXXII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Переяслав-Хмельницький, 31 січ. 2018 р.). Переяслав-Хмельницький: ДВЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди, 2018. Вип. 32. С. 187–190.
7. Шапченко С.Д., Вербановський В.В. Особливості кримінально-правового змісту ст. 263-1 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 25. С. 185–188.
8. Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів: Інструкція, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 р. № 622 з наступними змінами. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/conv>.
9. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 17. Кримінальне право / редкол.: В.Я. Тацій, В.І. Борисов та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2017. 1062 с.
10. Словник української мови: в 11 т. Т. 6. Київ, 1975. 528 с.
11. Голубош В.В. До питання про деякі форми об'єктивної сторони злочинів проти громадської безпеки. *Актуальні питання кримінального права, кримінального судочинства та кримінології, з нагоди 280 річниці з дня народження Чезаре Беккарія*: матеріали Регіональної наук.-практ. конф. (Київ, 15 берез. 2018 р.). Київ: ДУІТ, 2018. С. 22–24.

12. Про внесення зміни до статті 263-1 Кримінального кодексу України у зв'язку із приєднанням України до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: проект Закону України, реєстр. № 1263 від 11 січня 2013 р. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb>.

13. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект Закону України «Про внесення зміни до статті 263-1 Кримінального кодексу України у зв'язку із приєднанням України до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності». URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb>.

14. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко та ін. Київ : Укр. енцикл. Т. 6. 2004. 768 с.

ПАРАМОНОВА О. С.,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
державно-правових дисциплін
(Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького)

УДК 343.74

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.9>

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

У статті на підставі аналізу положень кримінально-правової науки, кримінального законодавства розглянуто насильницькі злочини проти власності, передбачені Розділом VI Кримінального кодексу України. Зокрема, запропоновано авторське визначення розглядуваних злочинних діянь, встановлено їх спільні ознаки, надано їх класифікацію.

Доведено, що до групи насильницьких злочинів проти власності слід віднести: насильницький грабіж (ч. 2 ст. 186 КК), розбій (ст. 187 КК), вимагання (ст. 189 КК), погрозу знищення майна (ст. 195 КК). Спільними ознаками складів досліджуваних злочинних діянь виступають: об'єкт – суспільні відносини власності; форма діяння або спосіб у виді фізичного чи психічного насильства; вина у формі умислу.

Визначальною ознакою для об'єднання розглядуваних злочинів в одну групу є насильство у двох видах впливу: фізичному та / або психічному. Відповідно за характером насильницьких діянь злочини можна поділити на дві групи: такі, що вчинюються із застосуванням фізичного насильства, і такі, що вчинюються із застосуванням психічного насильства. Встановлено, що до фізичного насильства відносяться: а) насильство, що є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого (ст. 187 КК, ч. 3 ст. 189 КК); б) насильство, що не є небезпечним для життя чи

